

การจดบันทึกและรายงานการสืบสวน (Investigative Notes and Reports)

โดย

พ.ต.ท.สุฤษดิ์ สืบพงษ์ศิริ B.Sc.,M.S.,M.A.

อาจารย์ (สบ2) ภาควิชาวิทยาการตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ นั้น จะประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนหลักที่ผู้ปฏิบัติ จำเป็นต้องยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติในทุกๆคดี ซึ่งได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนปฏิบัติงานในสถานที่เกิดเหตุ ขั้นตอนการบันทึกสภาพสถานที่เกิดเหตุ ขั้นตอนการค้นหาวัตถุพยาน และขั้นตอนการเก็บรวบรวมวัตถุพยาน ซึ่งในที่นี่จะกล่าวถึงเฉพาะในขั้นตอนของการบันทึกสภาพสถานที่เกิดเหตุ ได้แก่ การจดบันทึกในสถานที่เกิดเหตุอันจะนำไปสู่การเขียนรายงาน เพื่อนำเสนอเป็นพยานเอกสารในชั้นศาลต่อไป

ส่วนความสำคัญของการจดบันทึกในสถานที่เกิดเหตุ นั้น เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนและตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุโดยทั่วไปแล้ว จะไม่ค่อยได้ให้ความสนใจหรือให้ความสำคัญมากนัก เพราะคิดว่าเป็นเพียงการจดบันทึกเพื่อกันลืมและนำมาใช้เป็นข้อมูลในการเขียนรายงานเท่านั้น แต่แท้ที่จริงแล้วการจดบันทึกในสถานที่เกิดเหตุ นั้น มีความสำคัญ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการขั้นตอนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุอื่นเลย เพราะถ้ามีการจดบันทึกที่ผิดพลาด ไม่มีคุณภาพ ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อ การสืบสวนสอบสวนและการเขียนรายงาน อันจะก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้เขียนรายงานเอง เมื่อรายงาน(ที่ไม่มีคุณภาพและผิดพลาด)ฉบับนั้น ได้ถูกนำขึ้นสู่ชั้นศาลแล้ว

จากขั้นตอนในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ของหน่วยงาน FBI ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ประกอบด้วย 11 ขั้นตอน อันได้แก่ การเข้าสู่สถานที่เกิดเหตุ การควบคุมและรักษาความปลอดภัย การสำรวจเบื้องต้น การประเมินพยานวัตถุ การบรรยายสิ่งต่างๆ การถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุ การวาดภาพ สเก็ตซ์ของสถานที่เกิดเหตุ การตรวจค้นโดยละเอียด การบันทึกและเก็บรวบรวมหลักฐาน การสำรวจขั้นสุดท้าย และการส่งมอบสถานที่เกิดเหตุ(ILEA-BANGKOK,2004) จะพบว่า **ขั้นตอนการบรรยายสิ่งต่างๆ (Narrative)** ซึ่งหมายถึง การอธิบายถึงสภาพต่างๆ เกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ โดยนำเสนอจากภาพรวมโดยทั่วไป ไปหารายละเอียดเฉพาะของสถานที่เกิดเหตุ และบันทึกข้อมูลพยานวัตถุต่างๆ โดยอาจใช้วิธีการบรรยายด้วย การอัดเสียง หรือ การจดบันทึก หรือ การถ่ายวิดีโอ ก็ได้ แต่ **การจดบันทึก (Take Notes)** นั้น นับว่าเป็นวิธีที่มีความสะดวก รวดเร็ว และประหยัดมากกว่าวิธีอื่น ซึ่งในการจดบันทึก จะจดบันทึกสภาพและสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 และจะต้องตอบคำถามว่า Who, What, When, Where, Why, How ให้ได้ครบอีกด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้ (Wayne W.Bennett and Karen M.Hess,2001)

การจดบันทึกในสถานที่เกิดเหตุ (Field Notes)

- วัตถุประสงค์การจดบันทึก ได้แก่ ข้อเท็จจริงในคดี และทบทวนสิ่งสำคัญในสถานที่เกิดเหตุ เช่น สภาพทางด้านกายภาพ (Physical scene) สภาพอากาศ สภาพแสงไฟ ลักษณะบาดแผล สภาพศพ เป็นต้น โดยให้บันทึกทุกๆ สิ่งที่สังเกตเห็นทั้งหมดในสถานที่เกิดเหตุ
- การจดบันทึกต้องเริ่มต้นหลังจากได้รับแจ้งเหตุ และจดบันทึกอย่างต่อเนื่องในสิ่งที่ได้พบเห็นจากการตรวจสอบในสถานที่เกิดเหตุ
- ต้องบันทึกให้สมบูรณ์ โดยให้มีภาพถ่ายสถานที่เกิดเหตุที่ถูกต้องประกอบด้วย
- ในการปฏิบัติการค้นหาวัตถุพยาน ให้บันทึกสถานที่พบและบรรยายสภาพของวัตถุพยาน รวมทั้งการเก็บรักษาเพื่อนำส่งตรวจพิสูจน์ด้วย
- การจดบันทึกต้องถูกต้องแม่นยำ เพราะสามารถช่วยเตือนความจำได้ เมื่อต้องการเป็นพยานในชั้นศาลและใช้เพื่อร่างรายงานผลการตรวจที่เกิดเหตุต่อไป

หัวข้อการจดบันทึกในสถานที่เกิดเหตุ

- วัน เดือน ปี และเวลาที่ได้รับแจ้งเหตุ ท้องที่สน. ประเภทของคดี
- สถานที่ตั้งของสถานที่เกิดเหตุ
- พฤติการณ์โดยย่อของคดีที่เกิดขึ้น
- ชื่อ ที่อยู่ของผู้แจ้งเหตุ และพยาน
- ชื่อ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบคดี และผู้ชำนาญที่ร่วมตรวจ
- ชื่อผู้ทำการตรวจที่เกิดเหตุ ผู้ถ่ายภาพ ผู้ทำแผนที่ ผู้เก็บวัตถุพยาน
- สภาพแสงสว่างในขณะที่ทำการตรวจ
- สภาพที่ตั้งของสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งบริเวณโดยรอบ
- สภาพภายในและภายนอกสถานที่เกิดเหตุ
- ตำแหน่งที่พบ สภาพและการตรวจเก็บวัตถุพยาน
- รายละเอียดต่างๆ ในสถานที่เกิดเหตุ ขึ้นอยู่กับรูปแบบการกระทำผิดและสภาพของแต่ละคดีเป็นสำคัญ

การบันทึกข้อมูล (Record All Information) จะต้องตอบคำถาม Who, What, When, Where, Why, How ให้ได้ดังนี้

- Who : ใครคือผู้ต้องสงสัย, ใครเป็นผู้สมรู้ร่วมคิด, ใครเป็นเหยื่อ, ใครคือพยานที่รู้เห็น ใครเป็นผู้รับผิดชอบคดี, ใครเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับวัตถุพยาน
- What : เป็นคดีประเภทอะไร, เกิดอะไรขึ้น โดยบรรยายสภาพเหยื่อ ผู้ต้องสงสัยและพยาน, มีการใช้อุปกรณ์ในการป้องกันอะไรบ้าง เช่น ค้อนทุบ ฆาตกรรมกันขโมย, คนร้ายต้องใช้ความรู้ความชำนาญหรือกำลังอะไรในการก่ออาชญากรรม
- When : เหตุเกิดเมื่อไหร่, ดำรงได้มาถึงที่เกิดเหตุเมื่อเวลาใด

- Where : เหตุเกิดที่ไหน, พบวัตถุพยานที่ใด, พบศพหรือเหยื่อที่ใด, ผู้ต้องสงสัยถูกจับกุมที่ใด
- Why : ทำไมถึงเกิดเหตุขึ้น, มีอะไรเป็นแรงจูงใจ(Motive) ,ทำไมถึงแน่ใจว่าทรัพย์สินถูกโจรกรรมไป, ทำไมคนร้ายจึงเลือกเอาช่วงเวลานี้ก่ออาชญากรรม
- How : เกิดเหตุขึ้นได้อย่างไร, เหตุที่เกิดเกี่ยวข้องกับเหตุอื่นอย่างไร
พยานหลักฐานถูกพบได้อย่างไร, อาชญากรนั้นถูกค้นพบได้อย่างไร, ข้อมูลต่างๆ ได้มาอย่างไร

หลักการจดบันทึกที่มีประสิทธิภาพ

- เขียนสั้นๆ,ให้อ่านง่าย, ย่อให้สั้นแต่ต้องให้คนอื่นอ่านแล้วเข้าใจได้ด้วย,สามารถนำไปจัดเก็บได้โดยสะดวก
- ถ้าจดบันทึกผิดให้ขีดฆ่าแล้วเขียนคำที่ถูกต้องใหม่ ห้ามลบ
- ห้ามใช้คำย่อต่างๆ ถ้าใช้ต้องเป็นคำย่อที่คนทั่วไปรู้ความหมาย หรือมีการเขียนคำเต็มกำกับไว้ด้วย และต้องไม่จดบันทึกในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับคดี เช่น คำกลอน หรือ เขียนรูปเล่น ลงในสมุดบันทึก เพราะอย่าลืมว่า สมุดบันทึกสามารถถูกศาลเรียกดูหรือตรวจสอบได้ในกรณีที่รายงานผลมีปัญหาคือศาลมีข้อสงสัยในสถานที่เกิดเหตุ
- ให้แยกหน้าเขียนในแต่ละคดี โดยเขียนหมายเลขของคดีไว้ทุกหน้า และให้แบ่งหน้าสมุดจดบันทึกเป็นส่วนๆ เพื่อให้ง่ายต่อการค้นหาอ้างอิง นอกจากนี้ในสมุดควรมีชื่อ สังกัดและเบอร์โทรศัพท์ของผู้ใช้ไว้ด้วย เพื่อที่จะสามารถระบุชื่อเจ้าของสมุดได้
- การใช้สมุดจดบันทึก (Record Notes)แบบสมุดฉีก หรือสมุดแบบเติมกระดาษได้นั้น ให้ความสะดวกในการเพิ่มเติมกระดาษ เมื่อต้องการจะเพิ่มเติมเนื้อหาข้อมูลที่ได้รับมาภายหลัง และง่ายต่อการจัดเก็บให้เป็นระเบียบเรียบร้อย แต่ก็มีข้อเสียตรงที่ อาจเป็นข้อโต้แย้งของทนายคู่ความได้ว่าเจ้าหน้าที่มีการเพิ่มเติมหรือทำลายสิ่งที่ได้จดบันทึกไว้ก็ได้ ซึ่งก็มีวิธีแก้ไขโดยให้เขียนเลขหน้าที่กระดาษทุกแผ่นตามวันที่และเลขคดีตามลำดับ หรือ ใช้สมุดบันทึกแบบห่วงสปริงขด (Spiral Notebook)ก็ได้
- การจดบันทึกให้ใช้ปากกาน้ำหมึกแบบถาวรและใช้ดินสอสำหรับการร่างภาพคร่าวๆในสถานที่เกิดเหตุ

การเขียนรายงานผล (Reports)

มีขั้นตอนพื้นฐานในการเขียนรายงานผล ได้แก่

- การรวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ ทั้งจากการสืบสวน การสัมภาษณ์ การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและการสอบสวน
- บันทึกข้อเท็จจริงนั้นๆ อย่างทันที โดยใช้การจดบันทึก (Take notes)
- การนำข้อเท็จจริงมาจัดเรียงให้เป็นระบบ (Organize the notes)
- การเขียนรายงานผล

- การประเมินดูรายงานผลที่เขียน อาจต้องมีการตรวจสอบแก้ไขและอ่านตรวจทาน ตลอดจนนำมาแก้ไขรายงานถ้ามีความจำเป็น

รูปแบบของรายงานผล (Type of Reports)

รูปแบบรายงานนั้นจะมีความแตกต่างกันไปในหน่วยงานแต่ละแห่ง แต่ก็จะมีรูปแบบร่วมกันอย่างน้อย 3 รูปแบบ ได้แก่

- **Initial or Preliminary Reports** : เป็นรายงานเบื้องต้นหลังจากไปตรวจสอบที่เกิดเหตุมา
- **Supplemental or Progress Reports** : เป็นรายงานเพิ่มเติมเพื่อรายงานความคืบหน้าของคดี
- **Closing or Final Reports** : เป็นรายงานฉบับสมบูรณ์พร้อมนำเสนอผู้ศาล

โครงสร้างการบรรยายในการเขียนรายงาน

ในการบรรยายจะต้องมีเทคนิคการเขียนรายงานที่มีโครงสร้างการเขียนตามลำดับเหตุการณ์ดังนี้

- ย่อหน้าแรกให้บรรยายข้อมูลต่างๆที่ได้รับแจ้ง ได้แก่ วัน เวลาที่ได้รับแจ้งและไปถึงสถานที่เกิดเหตุ ตลอดจนรูปแบบของเหตุการณ์ที่เกิดและเจ้าหน้าที่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องได้อย่างไร
- ย่อหน้าต่อไปให้บรรยายถึงสิ่งที่ได้ปฏิบัติหลังจากที่ได้รับข้อมูล โดยควรอธิบายด้วยว่ามีข้อมูลอะไรที่ได้รับจากในสถานที่เกิดเหตุ เช่น คำบอกเล่าของเหยื่อหรือพยาน และควรจะอธิบายด้วยว่าหลังจากมีข้อมูลในที่เกิดเหตุแล้ว ได้ทำอะไรต่อไปกับข้อมูลที่ได้รับมา
- ย่อหน้าสุดท้ายให้บรรยายว่าได้ดำเนินการจัดการในการสืบสวนสอบสวนคดีนี้อย่างไรบ้าง เช่น ได้ตรวจพบวัตถุพยานและจัดเก็บวัตถุพยานใดบ้าง เป็นต้น

สรุปได้ว่า การจดบันทึก เป็นการบันทึกข้อเท็จจริงของคดีที่จะใช้ในการสืบสวนสอบสวนต่อไปใช้ในการเขียนรายงานผลและใช้ในการฟ้องร้องคดี โดยการจดบันทึกจะต้องเริ่มทันทีเท่าที่จะเป็นไปได้และจดบันทึกข้อมูลที่ได้รับอย่างต่อเนื่องในการสืบสวนสอบสวน การบันทึกจะต้องบันทึกข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม สถานที่เกิดเหตุ และการสืบสวนสอบสวน รวมทั้งข้อมูลที่จะช่วยตอบคำถาม Who, What, When, Where, Why, How ได้ด้วย และภายหลังการเขียนรายงานเสร็จให้เก็บสมุดจดบันทึกไว้ในสถานที่ปลอดภัยในสถานที่ทำงาน เพื่อป้องกันการสูญหายหรือถูกทำลาย

ส่วน **การรายงาน** เป็นการเขียนบันทึกข้อเท็จจริงที่สำคัญ มีความคงทน ใช้ในการตรวจสอบสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต ช่วยในการเก็บรักษาข้อมูลในคดี ช่วยให้มีการสืบสวนสอบสวนต่อเนื่องต่อไปและใช้เป็นพยานเอกสารในชั้นศาลเพื่อให้ศาลมีข้อมูลที่ต้องการ สามารถพิพากษาได้ตรงกับข้อเท็จจริง นอกจากนี้ยังใช้เป็นข้อมูลในการประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้อีกด้วย ดังนั้น รายงานที่ดีมีประสิทธิผลจะต้องบรรยายในสิ่งที่เป็นจริง ถูกต้อง มีความเป็นปรนัย (Objective) มีความสมบูรณ์รัดกุมชัดเจนอ่านง่าย และมีการเจาะจงเฉพาะกลุ่มที่อ่านรายงาน (Reader Friendly and Focused) เช่น บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

ดังนั้น เจ้าหน้าที่ด้านการสืบสวนและเจ้าหน้าที่ตรวจสอบที่เกิดเหตุ จึงควรต้องให้ความสำคัญต่อการจดบันทึกและรายงานสถานที่เกิดเหตุให้มากยิ่งขึ้นกว่าปกติ เพราะในปัจจุบันนี้ประชาชนเริ่มต้นตัวต่อสิทธิของตนเองมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะด้านข้อมูลข่าวสารที่ฝ่ายรัฐจะต้องเปิดเผยให้แก่สาธารณชนทราบมากกว่าในอดีต จึงทำให้เจ้าหน้าที่ต้องเตรียมพร้อมรับการตรวจสอบในทุกๆด้าน เพราะฉะนั้น การจดบันทึกและรายงานผล ก็ย่อมจะถูกตรวจสอบจากภายนอกได้เช่นเดียวกัน

@@

เอกสารอ้างอิง

ILEA-BANGKOK. Crime Scene Investigation Course.2004.

Wayne W.Bennett and Karen M.Hess. Criminal Investigation.

6th ed.Belmont:R.R.Donnelley, Willard.2001.